

Poliisiylitarkastaja Niina Uskali

02.05.2017

POL-2017-8415

Eduskunnan lakivaliokunta

lav@eduskunta.fi**Poliisihallituksen asiantuntijalausunto HE 270/2016 vp hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

Lausuntopyyntö

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 270/2016 vp). Lausuntoa on pyydetty yleisesti, mutta erityisesti on pyydetty arvioimaan käräjäoikeusverkoston supistamisen vaikutuksia vankikuljetuksiin eri puolilla Suomea ja näin poliisin resursseihin.

Valiokunnan kuulemisissa on tuotu esiin, että esityksen myötä kuljetuksiin jouduttaisiin käyttämään selvästi nykyistä enemmän poliisin työaikaa, mikä olisi pois sekä poliisin että kuljetustehtäviä suorittavien vankilaviranomaisten muusta työstä. Esim. Ylä-Savon osalta on tuotu esiin, että jos poliisin resursseja sidotaan aikaisempaa enemmän käräjämatkoihin, se vaikuttaa väistämättä yleiseen turvallisuuteen ja poliisin toimintaan Ylä-Savossa. Lausunnossa on pyydetty arvioimaan tilannetta paitsi Ylä-Savon myös muiden alueiden osalta.

Lisäksi on pyydetty tietoja Oulun oikeus- ja poliisitalon nykyisten tilojen kunnosta ja käytettävyydestä sekä saneeraustarpeista ja -suunnitelmista.

Lausunto

Yleisesti lausunnosta voi todeta, että poliisin näkökannalta on hyvä, että esityksessä on käräjäoikeuksien tuomiopiireissä noudatettu ja otettu huomioon poliisipiirit, vaikkakin käräjäoikeuksia on säilytetty lukumääräisesti enemmän. Lisäksi käräjäoikeuksien hallintokanslioiden sijaintipaikat vastaavat pitkälti poliisilaitosten päätoimipaikkojen sijaintia ja myös poliisivankilat sijoittuvat näille ehdotetuille paikkakunnille, mikä helpottaa vangittujen asioiden käsittelyn järjestämistä.

Vankikuljetusten työllistävyysvaikutus poliisille on merkittävä etenkin nykyisessä tilanteessa, jossa poliisin resurssit ovat jatkuvasti vähentyneet. Vankien kuljettaminen ei kuulu poliisin ydintehtäviin ja toiminnan viemä resurssi on poissa päivittäisestä valvonta- ja hälytystoiminnasta.

Käräjäoikeuksien ja etenkin istuntopaikkojen vähentämisellä voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia poliisiin valvonta- ja hälytystoiminnan resurssien käyttöön ja riittävyyteen. Istuntopaikkojen vähentäminen voi

aiheuttaa paikallisesti tarvetta kuljettaa vangittu (tai pidätetty) pääkäsittelyyn tai vangitsemisoikeudenkäyntiin entistä pidempien matkojen päähän. Toisaalta, jos käräjäoikeuksien istuntopaikat keskitettäisiin vain niille paikkakunnille, joissa poliisin omat säilytystilatkin sijaitsevat, tällöin poliisin kuljetusmatkoihin käyttämä resurssitarve voisi vähentyä. Poliisi on viime vuosina vähentänyt poliisivankiloiden määrää niiden keskittyessä nykyisin pääpoliisiasemille, entisille pääpoliisiasemille sekä muille isoimmille poliisiasemille. Lausunnon liitteenä on luettelo tutkintavankeja säilyttävistä poliisivankiloista.

Ehdotettu muutos edellyttää poliisin osalta toimivien videoneuvottelulaitteiden ja -tilojen olemassa oloa ja toimivuutta. Näiden uudistaminen ja toiminnallisen varmuuden toteaminen jo nykytilassa edesauttaisi poliisia keskittymään perustehtäviinsä käräjäoikeuksia koskevien kuljetus- ja vartiointitehtävien sijaan etenkin pakkokeinoasioiden hoidossa. Oikeuslaitoksen kanssa on sovittava videoneuvottelujen osalta yhdenmukaiset toimintatavat, joissa yhtenä päällimmäisenä prioriteettina tulee olla videoneuvottelulaitteiden käytön lisääminen ja kuljetustehtävien välttäminen. Kaikkien pakkokeinoasioiden osalta, mm. telepakkokeinoasiat, jokaisen osallisen, myös esim. tutkinnanjohtajien, on sallittava osallistua käsittelyyn videoneuvotteluyhteydellä. Tämä olisi käsitettävä läsnäoloksi. Tutkinnanjohtajien fyysinen läsnäolo pakkokeinoasioiden käsittelytilaisuuksissa on poissa itse tutkinnanjohtamisesta. Käräjäoikeuksien vähentäminen vaikuttaa poliisin näkökannalta myös tutkinnanjohtajien lisääntyvään matkustamiseen.

Ylä-Savon tilanne

Ylä-Savon alueen osalta hallituksen esityksessä mainittu lisälmen istuntopaikan lopettaminen merkitsisi merkittävää muutosta nykyiseen tilanteeseen. Lisälmella sijaitsee nykyisen käräjäoikeuden istuntopaikan lisäksi myös poliisiasema ja poliisivankila, jolloin suurin osa käräjiin liittyvistä kuljetuksista (vangit, noudettavat) ovat olleet varsin paikallisia. Lisälmen istuntopaikan lakkauttaminen merkitsisi sitä, että alueen vähäisiä poliisiresursseja jouduttaisiin käyttämään vankien ja istuntoihin noudettavien kuljetuksiin lisälmesta vajaan 90 km:n päässä sijaitsevaan Kuopion istuntopaikkaan. Alueen etäisimmistä alueista (mm. Kiuruvesi) matkaa lähimmälle istuntopaikalle Kuopioon tulisi yli 120 km. Tällaisten kuljetusvastuiden lisääntymisen haittaisi merkittävästi alueen poliisin mahdollisuuksia hoitaa tehokkaasti alueen valvonta- ja hälytystoimintaa.

Oulun oikeus- ja poliisilaitoksen tilat

Taustaa

Oulun poliisilaitoksen keskustan poliisiaseman toimitilojen erilaisista ongelmista johtuen suunnitelmia ja aloitteita tilojen kehittämiseksi on tehty 1990 -luvun lopulta lähtien. Keskeisimpiä ongelmia toimitiloihin liittyen ovat olleet tilojen ahtaus, sosiaalityötilojen riittämättömyys, kokoustilojen ja tehtävänantotilojen puute, lupapalvelun tilojen riittämättömyys sekä autojen pysäköintiin ja säilytykseen liittyvät ongelmat. Lisäksi tiloja on tutkittu tarkemmin, kiinteistön sisäilmaan liittyvien ongelmien takia, ilma-, pintasively-, pöly- ja kuitunäytteitä ottamalla. Tutkimustulosten perusteella sisäilmassa on ärsytysoireita aiheuttavia kuituja ja pölyä.

Oulun nykyisten toimitilojen korvaajaksi on etsitty ratkaisua valtion omistamista kiinteistöistä. Alkuvuodesta 2012 Arkkitehtitoimisto Havas Rosberg Oy teki Oulun oikeus- ja poliisitalosta potentiaalikartoituksen, jossa tutkittiin oikeus- ja poliisitalon laajaa peruskorjausta Poliisitalokonseptin mukaisesti. Erillisissä tiloissa sijaitsevalle Suojelupoliisille haluttiin myös löytää tilat Rata-aukiolta. Loppuvuodesta 2012 Pohjois-Suomen sotilasläänin komentaja kenraalimajuri Jukka Haaksiala ehdotti poliisille Hiukkavaarasta 2015 vapautumassa olevan sotilasläänin esikuntarakennuksen käyttöä.

Poliisihallituksen 21.11.2013 tekemän päätöksen pohjalta lähdettiin viemään eteenpäin mallia, jossa poliisi ottaa Oulussa Hiukkavaarasta lisätilaa. Päätöksessä mainitaan ehdotus Haukiputaan ja Limingan poliisiasemien lakkauttamisesta, joka nyt toteutui poliisiasemaverkostoa koskevassa sisäministeriön päätöksessä. Tällä päätöksellä Oulun poliisilaitoksen toimitalakysymykset arveltiin ratkaistun pitkälle 2020-luvulle saakka. Poliisin toimintojen kokoaminen kahteen toimipaikkaan tehostaa poliisin toiminnallista kokonaisuutta ja hillitsee poliisin toimitilojen kustannusten kasvua, millä vältytään myös kalliilta uudisrakentamiselta. Poliisilaitoksen hallinto on muutanut elokuun alussa 2016 Hiukkavaaraan.

Oulun keskustan Rata-aukion poliisiaseman kuusikerroksinen rakennus on Senaatti-kiinteistöjen omistama. Senaatti on vastannut kohteen peruskorjaus- ja muutostöiden suunnittelusta ja urakoitsijoiden kilpailuttamisesta. Oulun kaupungin rakennusvalvonta on keskeyttänyt 31.1.2017 poliisiaseman ikkunoiden asennustyöt ja edelleen 3.2.2017 koko Oulun keskustan poliisiaseman peruskorjaustyöt.

Oulun kaupungin päätösasiakirjoista ilmenee, että rakennustöiden keskeytyksen perusteina on ollut se, että Senaatti kiinteistöt ei ollut toimittanut rakennuslupahakemukseensa tietoja ko. kiinteistön todetuista sisäilmaongelmista, vaikka niistä oli olemassa hyvät ja monipuoliset selvitykset. Rakennusvalvonta olisi edellyttänyt perusteellisemmat selvitykset ja tutkimukset sekä työn suorittamisen vaativammalla tavalla.

Senaatti-kiinteistöjen näkemys rakennustyömaan keskeytykseen rakennusvalvonnan toimesta tammi-helmikuussa 2017

Rakennushankkeen toteutukseen liittyy kaksi rakennuslupaa, joista toinen koskee ikkunatöitä ja toinen muita rakennushankkeeseen liittyviä muutostöitä.

Oulun rakennusvalvontavirasto keskeytti ikkunatyöt Senaatin mukaan tammi-helmikuun vaihteessa, koska urakoitsija ei ollut toimittanut rakennusvalvontaan lupaehtona ollutta ilmoitusta vastaavasta työnjohtajasta. Molemmista työkokonaisuuksista vastaa saman urakoitsijan sama vastaava työnjohtaja, joka on epähuomiossa jättänyt ikkunoiden vaihtoa koskevan työnjohtajailmoituksen toimittamatta rakennusvalvontaan. Tämä puute on korjattu.

Rakennusvalvontavirasto keskeytti rakennuksen kaikki muutostyöt helmikuun alussa vetoamalla asumisterveysasetukseen, jonka mukaan asumiskäytössä tai asumiseen rinnastettavassa käytössä olevien rakennusten sisäilmakorjaukset kohotetaan rakennuslupavaatimustasoltaan kor-

keampaan luokkaan. Rakennusvalvonta on siis kohottanut tämän hankkeen rakennuslupavaatimuksia ja edellyttänyt Senaatilta lisäselvityksiä ja uutta rakennuslautakunnan lupakäsittelyä helmikuussa.

Oulun rakennusvalvontavirasto on ottanut Senaatin näkemyksen mukaan kansallisesti korkean profiilin kosteudenhallintaan sekä sisäilma-asioihin liittyvissä vaatimuksissa ja Senaatti kunnioittaa tätä. Kuitenkin tässä yhteydessä rakennusvalvonnan asumisterveysasetuksen tulkinta on Senaatin mukaan poikkeuksellisen laaja. Senaatti on ilmoittanut hankkeen valmistumisen jälkeen palaavansa aiheeseen vaatimustason selventämiseksi Oulun alueen tulevia hankkeita silmällä pitäen. Vastaavaa tilannetta ei ole syntynyt Senaatin mukaan muissa kunnissa.

Rakennusvalvontaviraston keskeytykset ovat edelleen viivästyttäneet hankkeen aikataulua. Poliisilaitos on tuonut esiin erityisesti vapautensa menettäneiden tilakokonaisuuden aikataulun kriittisyyden. Parhaillaan Senaatti tutkii suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden kanssa ratkaisua, jossa pääosa hankkeen voimavaroista keskittyisi em. tilakokonaisuuden valmistumiseen kesäkuun 2017 alkuun mennessä. Tällöin muu toiminta jatkuisi väistössä hieman aiemmin suunniteltua pidempään. Hankkeen viivästyminen saattaa tuoda Senaatti kiinteistöille muutaman sadan tuhannen euron menetykset urakan viivästyssakkoina.

Hankkeen rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 2016. Poliisilaitoksen kanssa oli sovittu toteutustavasta, jossa poliisi jatkaisi toimintaansa rakennuksessa siten, että poliisin toiminta väistäisi ennalta sovitun aikataulun mukaisesti rakentamistoimenpiteitä osa-alue kerrallaan. Poliisilaitos ei kuitenkaan Senaatin mukaan pystynyt pysymään tässä väistöaikataulussa ja rakentamistoimenpiteiden toteutusaikatauluun on syntynyt viivettä. Lisäviiveen välttämiseksi Senaatti teki tammikuussa 2017 poliisilaitoksen kanssa päätöksen siitä, että laitoksen koko toiminta siirretään rakennuksesta muihin tiloihin väistöön. Samalla varmistetaan, ettei henkilöstö oireile rakennustöiden aikana.

Oulun poliisilaitoksen näkökulma

Sisäilmaongelmat ja henkilökunnan oireilut alkoivat lisääntyä heti keskustan poliisiaseman remontin alkaessa Ratakadulla syyskuun alussa 2016. Syksyn aikana poliisilaitos siirsi oireilevia henkilöitä Ratakadulta Hiukka-vaaraan. Sisäilmasta oireilevien työntekijöiden määrä lisääntyi voimakkaasti vapautensa menettäneiden tilojen peruskorjauksen alettua joulukuun lopussa 2016. Tilanne sisäilmaongelman ja työntekijöiden sairastumisten suhteen paheni tammikuun 2017 aikana. Tammikuun 2017 alussa noin puolet yhdestätoista vartijasta on sairauslomalla hengitystieoireiden vuoksi ja määrä kasvaa myös muun henkilöstön osalta päivittäin.

Poliisilaitos pyysi Senaatilta selvitystä asiasta 11.1.2017. Senaatista ilmoitettiin, että työmaan eristyksiä parannetaan ja että töitä voidaan jatkaa entiseen malliin. Senaatti tarjosi oireileville henkilöille väistötiloja Intiöstä Vies-tikadulta. Keskustan poliisiasemalla tilanne ei edelleenkään kohentunut vaan päinvastoin paheni. Vartijoita jäi lisää sairauslomalle ja 16.1.2017 mennessä työterveyshuoltoon oli sisäilmaoireiden vuoksi ollut remontin

alun (syyskuu 2016) jälkeen yhteydessä 79 henkilöä ja n. 10 talossa työskentelevällä henkilöllä diagnosoitu/epäilläään astmaa.

Senaatin edustaja pyydettiin poliisilaitoksen johdon toimesta kriisipalaveriin 20.1.2017 ja hänelle ilmoitetaan, että koko talon henkilöstön täytyy väistää pois Raksilasta lukuun ottamatta jo valmistuneita tiloja. Poliisivankilan toiminnot päätettiin siirtää muihin yksiköihin. Senaatti tarjosi lisää väistötilaa Viestikadulta. Väkeä alettiin siirtää väistöön ja poliisivankila lopetti toimintansa Raksilassa 27.1.2017.

Oulun kaupungin rakennusvalvonta keskeytti työt ikkunaremontin osalta 31.1.2017 ja muiden töiden osalta Senaatin edustajia kuultuaan 3.2.2017. Hanke asetettiin erityismenettelyyn ja sille määrättiin kaksi ulkopuolista tarkastajaa. Loppukin henkilöstö päätettiin siirtää pois Rata-aukion poliisitalosta ja lisää väistötiloja alettiin etsiä.

Poliisivankilan toiminnot lopetettiin ja poliisivankila suljettiin 27.1.2017. Poliisivankilatoiminteet siirrettiin väliaikaisesti muihin toimipisteisiin. Poliisilaitos otti käyttöön uudelleen suljettuna olleet Haukiputaan ja Pudasjärven poliisiasemien säilöön otettujen tilat. Säilöön eri perusteilla otettavia henkilöitä kuljetetaan nyt Raaheen, Kemiin, Haukiputaalle, Pudasjärvelle sekä osataan myös Kajaaniin ja Ylivieskaan. Poliisilaitoksen tämän hetken arvio on, että tällä toimenpiteellä poliisi selviää tästä akuutista tilanteesta talvikauden yli. Tämä tilapäisjärjestely vaatii merkittävää työpanosta ja kaluston sitomista kuljetustehtäviin.

Poliisilaitoksen suuri huoli kohdistuu tulevaan kesään, jolloin niin Oulussa kuin muuallakin toimialueella on isoja yleisötapahtumia. Tapahtumissa on aina häiriöitä ja säilytyskapasiteetti on normaalitilanteessakin äärirajoilla puhumattakaan nyt, kun Oulussa tiloja ei ole käytössä lainkaan. Lisäksi Fennovoiman rakennustyömaan johdosta häiriöt Pyhäjoen kunnan Hanhikivellä eivät ole loppuneet. Häiriöt ovat aikaisemmin johtaneet lukuisiin kiinniottoihin.

Rakennusvalvonnan johto kutsuttiin poliisilaitoksen johdon ja työsuojeluvaltuutetun kanssa 13.2.2017 kanssa kuultavaksi asian johdosta. Tapaamisessa vahvistui käsitys, että sekä Senaatti kiinteistöjen lupahakemuksessa että remontin toteutuksessa on ollut merkittäviä puutteita. Töiden jatkumisen aikataulusta ei pystytty tässä vaiheessa sanomaan mitään. Senaatti on velvoitettu mm. tekemään uusia rakennusteknisiä tutkimuksia sekä laatimaan kokonaan uudet toteuttamissuunnitelmat tehtäville töille. Tutkimusten ja suunnitelmien tekemistä on asetettu valvomaan kaksi ulkopuolista ja riippumatonta tarkastajaa.

Poliisin lupapalveluille ja poliisin palvelupäivystykselle etsitään parhaillaan väistötiloja tavoitteena saada koko Rata-aukion poliisitalo tyhjäksi mahdollisimman pian, koska terveysongelmat siellä jatkuvat.

Tilanne 13.4.2017

Oulun rakennusvalvonnan Senaatti-kiinteistöiltä pyytämät tarkentavat suunnitelmat valmistuvat huhtikuun aikana. Lisätutkimukset Rata-aukiolla on tehty ja raportti niistä valmistuu viikolla 16. Suunnitelmien esittely ra-

kennusvalvonnalle on suunniteltu tehtäväksi 3.5.2017. Senaatti-kiinteistöt pyrkii siihen, että tarkentavat suunnitelmat ovat sillä tasolla, jotta rakennuslupa on saatavissa takaisin 10.5.2017 rakennusvalvonnan ja Senaatti-kiinteistöjen välisessä kokouksessa. Työt Rata-aukiolla voivat rakennusluvan saamisen jälkeen jatkua saman tien.

Aikataulu Oulun hankkeen valmistumiseksi tarkentuu heti kun rakennusvalvonta on palauttanut hankkeelle rakennusluvan ja työt Rata-aukiolla pääsevät käyntiin.

Kaikki poliisitoiminnot on siirretty pois Rata-aukiolta ja Rata-aukion henkilökunta on siirretty väistötiloihin. Poliisitoimintojen ja henkilökunnan palaaaminen Rata-aukiolle tehdään hallitusti hankkeen valmistumisen jälkeen.

Haukiputaalle suunniteltujen vapautensa menettäneiden väistötilojen rakennuslupa on myönnetty Oulun rakennusvalvonnan toimesta ja rakennustyöt alkavat 18.4. Väistötilat ovat ainakin osittain valmistumassa huhtikuun loppuun mennessä.

Väistötilatoimittaja (Metsi Oy) pystyy toimittamaan tämänhetkisen tiedon mukaan viisi(5) kappaletta vapautensa menettäneiden putkamoduulia alkuperäisen kymmenen(10) sijasta. Syynä toimitusongelmaan on moduulitoimittajan mukaan materiaalien saatavuusongelma. Loppujen moduulien toimittaminen on suunniteltu tehtäväksi erillisen aikataulun mukaan.

Liitteet

Tutkintavankeja säilyttävät poliisivankilat